

مدیریت بحران و مشارکت اجتماعی
(با تأکید بر نقش هیات‌های مذهبی)

فهرست

۸	پیشگفتار
۱۰	مقدمه
۱۲	فصل یکم: بحران
۳۶	فصل دوم: مدیریت بحران
۶۸	فصل سوم: مدیریت بحران در ایران
۷۶	فصل چهارم: مشارکت اجتماعی برای مدیریت بحران
۸۶	فصل پنجم: جلوه‌های مشارکت اجتماعی در مدیریت بحران
۱۱۹	فصل ششم: هیات‌های مذهبی و نقش آن‌ها در مدیریت بحران

پیشگفتار

در هزاره سوم و به ویژه در عصر حاضر، بحران‌ها به عنوان واقعیتهایی جدایی ناپذیر از ماهیت درونی کشورها تلقی می‌شوند. بحران‌ها که به طور ناگهانی و در اثر عوامل طبیعی و غیرطبیعی پدید می‌آیند، خسارات گوناگونی را به یک مجموعه یا جامعه انسانی تحمیل می‌کنند. به همین دلیل در بسیاری از کشورها یک یا چند ارگان مسوول رسیدگی به فرایند برنامه‌ریزی و عملکرد در این زمینه هستند. سازمان مدیریت بحران کشور ما نیز چند سالی است که به منظور مدیریت یکپارچه در امر سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، ایجاد هماهنگی و انسجام در زمینه‌های اجرایی و پژوهشی، اطلاع‌رسانی متمرکز و نظارت بر مراحل مختلف مدیریت بحران و سامان‌دهی و بازسازی مناطق آسیب‌دیده و استفاده از همه امکانات و لوازم مورد نیاز وزارتخانه‌ها، موسسات و شرکت‌های دولتی و عمومی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی، نیروهای نظامی و انتظامی، موسسات عمومی غیردولتی، شوراهای اسلامی، شهرداری‌ها، تشکلات مردمی، موسساتی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است، دستگاه‌های تحت امر مقام معظم رهبری و نیروهای مسلح در صورت تفویض اختیار معظم‌له، جهت بهره‌مندی بهینه از توانمندی‌های ملی، منطقه‌ای و محلی در مواجهه با حوادث طبیعی و سوانح پیش‌بینی نشده، تشکیل شده است (کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷).

مدیریت بحران برای مواجهه با این گونه موقعیت‌های غافل‌گیرکننده و غیرمنتظره، پیش از هر چیزی نیازمند تجربه، آمادگی، مهارت، سرعت عمل، هوشمندی و خلاقیت است. به بیان دیگر، مدیریت بحران فرآیندی است که بر اساس بررسی و تجزیه و تحلیل سیستماتیک

بحران‌ها و به‌منظور کاهش اثرات مخرب آن‌ها صورت می‌گیرد. برای به اجرا درآوردن این وظایف، آموزش نیروهای انسانی درون و برون سازمانی کاملاً ضروری است.

در هنگام بحران، بیشترین فشار بر مدیران و کارکنان ارگان‌های ذیربط وارد می‌شود. نکته اینجاست که در بیشتر مواقع، عواقب وقوع بحران‌ها بسیار گسترده‌تر از آن است که با این تعداد محدود نیروی انسانی قابل کنترل باشد. بر همین اساس طی سال‌های اخیر در راستای رفع این مسأله، سرمایه‌های عظیم اجتماعی کشور به شدت مورد توجه قرار گرفته‌اند.

بدین ترتیب با برنامه‌ریزی‌های میان مدت و بلند مدت، به تدریج افراد و گروه‌های مختلف پرورش داده شده‌اند تا برای مواجهه و رویارویی مناسب با بحران از آمادگی و قابلیت‌های لازم و کافی برخوردار باشند. با توجه به چرخه بحران، بدون شک آموزش و بهره‌گیری از این نیروها، از یک‌سویه کاهش خسارات ناشی از بحران منجر شده و از سوی دیگر مانع از وقوع حوادث ثانویه می‌شود.